

LEDGUIDE

Markägarfrågor

För att dra en ny led, rusta upp eller dra om en existerande led, måste man ha markägarens tillstånd. Det är bra att ha en god och konstruktiv dialog med markägaren redan från början. Det kan också vara nödvändigt att upprätta markägaravtal. Allt detta ska vi gå in på här.

Olika förvaltare/huvudmannaskap för leder

Det statliga ledsystemet i fjällen består av cirka 550 mil markerade leder och går genom Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Naturvårdsverket och länsstyrelserna/Laponiatjuottjudus har ansvaret för dem. De omfattar vinterleder, sommarleder, broar, rastskydd och spänger.

Utöver de statliga lederna finns ett par hundra mil leder runt samhällen och turistanläggningar i fjällregionen. Dessa kan skötas av kommuner, lokala turistföreningar/spårbolag/skoterklubbar eller privata anläggningar. Ibland är huvudmannaskapet oklart, exempelvis för pilgrimsleder. Många leder går genom helt privat mark. Destinationsbolagen kan ha ansvar för egna leder men även delvis nyttja statens fjälleder, eller sköta om leder på privat mark.

Fastighetsregistret, som förvaltas av Lantmäteriet, är Sveriges officiella register över hur marken i Sverige är indelad och över vem som äger vad. På Lantmäteriets hemsida kan man också se vem som äger en viss fastighet. För att se var fastighetsgränserna går kan man använda <https://kso.etjanster.lantmateriet.se/#> Välj "Topografisk med gränser" eller "Ortofoto med gränser" i menyn uppe till höger så får man med fastighetsgränserna. För att se vem som äger en fastighet kan man använda tjänsten vem-ager-fastigheten.lantmateriet.se/ Man får söka på max fem fastigheter per dag.

Skapa goda relationer med markägarna för att utveckla hållbara leder

För att få igång ett ledbyggande är nummer ett att börja bygga relationer med och få tillstånd från markägaren/-ägarna. Presentera idéerna och planen för ledsystemet för markägarna så detaljerat som möjligt: var lederna ska gå, syfte och mål, vilka upplevelser ni vill skapa, vem som ska bygga lederna och vem som ansvarar för underhållet av leden/ledsystemet i framtiden, samt hur det ska ske. Vandra tillsammans med markägaren där leden är tänkt att vara, studera miljön och fundera på behov, hinder och lösningar.

Slutligen, ha tålamod, det kan ta lång tid att få alltsammans godkänt av markägaren – men ett bra ledsystem som är hållbart arbetar man bäst fram gemensamt och inte ensamt. Ställ dig även frågan vilka de andra intressenterna är i lokalsamhället – att ha ett brett underlag skapar framgång.

Markägaravtal

Allemansrätten ger inte automatiskt någon rätt till att anlägga vandringsleder på annans mark. Huvudmannen för leden behöver till att börja med markägarens medgivande. I avtal eller överenskommelser går det att reglera vad som gäller avseende anläggandet, underhåll, ersättning, hur leden ska användas osv. Ett markägaravtal mellan markägaren och ledförvaltaren kan vara både

muntligt och skriftligt. Det är än så länge inte så vanligt med ersättning till markägarna men det förekommer. Det kan variera vilken typ av led det gäller.

Det är inte möjligt att få med exakt allting i ett avtal, men med en kontinuerlig och god dialog med markägaren/-ägarna och ett bra underlag kommer man långt. Var beredd på att markägarkontakter kan kräva en hel del tid och resurser, även om det säkerligen kommer att vara värt det i långa loppet.

Generellt är de flesta markägare positiva till leder och rekreationsmöjligheter. En bra led innebär exempelvis att människor väljer att hålla sig till den, snarare än att hitta alternativa vägar, vilket bör vara positivt för markägaren. Men det finns alltid markägare, eller tillfällen, då markägare motsätter sig utveckling av leder. Då kan man välja att ta diskussionen och komma fram till en gemensam lösning, alternativt att dra om leden om det är möjligt.

- Naturturismföretagen har nyligen gett ut en användbar skrift, Turism på annans mark, där man ger förslag på hur avtal kan se ut: naturturismforetagen.se/turism-pa-annans-mark/.
- Lantbrukarnas riksförbund, LRF, har också en mall för avtal om nyttjande av mark för turism, som skulle kunna användas som utgångspunkt för ett avtal om vandringsleder. www.lrf.se/politikochpaverkan/aganderatt-och-miljo/allemanratt/allemanratten-och-kommersiell-verksamhet/
- Leader Sjö, Skog och Fjäll har fått ta del av några olika markägaravtal/nyttjanderättsavtal, som kommer att finnas tillgängliga framöver, håll utkik. Utgå gärna från våra exempelavtal, men ta med fördel hjälp av en jurist för att utforma ett avtal som passar just er situation. Sammanfattningsvis innehåller de information och överenskommelser om detta (varierar mellan avtalen vad som ingår): *avtalsinnehavare, nyttjanderättsinnehavare, fastighetsägare, fastighet, upplåtelse, avtalstid, förlängning, ersättning, restriktioner, ansvar mot tredje man, utförande, drift/skötsel, avverkning, markanvändning, skötsel, informationsplikt, fordonstrafik, överlåtelse, dräneringsvatten, gränsmarkeringar, återställning och underskrifter.*